NKA Könyvtárak és Levéltárak Kollégiuma

Pályázati azonosító: : 208111/00040

Altéma kódszáma: 208111/9

A Vachott Sándor Városi Könyvtár muzeális könyveinek restaurálása

Szakmai beszámoló

A Vachott Sándor Városi Könyvtár, Kiállítóhely és Muzeális Gyűjtemény Heves megye második legnagyobb könyvtára, a város és a környék meghatározó kulturális intézménye. A hagyományos könyvtári feladatok mellett egyre több rendezvénnyel, közösségi programmal jelentkezik.

Több költözés után 1998. szeptember 25-én nyitotta meg kapuit méltó helyen és méltó örökséggel – a Herman Lipót magángyűjteménnyel gazdagodva - a Fő tér 10. szám alatti Grassalkovich Palota 1. és 2. emeletén, 1443 m2-en. Messziről is jól látható, hiszen a Fő téren elhelyezkedő impozáns épület. Mozgássérültek, babakocsival közlekedők a könyvtárba lifttel tudnak feljönni, ami így számukra is megközelíthető.

A könyvtár terei tágasak, világosak. Nagyrészt új könyvállványokkal, bútorokkal találkozik a látogató. Az első emeleten a bejárattal szemben kapott helyet az információs és kölcsönző pult. Innen nyílik a gyermekkönyvtár. Ezen a szinten található a folyóirat-olvasó és a szépirodalmi részleg. Itt rendezzük időszaki kiállításainkat is. A második emelet csendesebb, nyugodtabb részében kapott helyet a zenei és a helytörténeti részleg, itt találhatók az ismeretterjesztő-, és kézikönyvek, az olvasói számítógépek, helyet adva a tanulásnak, kutatásnak. Itt találhatók még a két nagy értékű muzeális gyűjtemény (a Herman Lipót Hagyaték, és a Huszár Lajos Éremtár) kiállítóhelyéül szolgáló galériák, melyek berendezése mobilizálható, így ezek kisebb-nagyobb közösségi rendezvényeink színteréül is szolgálnak. A könyvtár terei tiszták, barátságosak, a színek kellemesek, biztonságot adók.

Egy fiókkönyvtára van, amely a déli városrészt látja el. Az épületre, a berendezésre, az IKT eszközökre, a szolgáltatások bővítésére kiható infrastrukturális fejlesztése 2018-ban kezdődött. A megújítás nagy része pályázati forrásból valósult meg (bútorzat, IKT eszközpark, 2020-ban a kiállítótér kialakítása a közösségi térben).

Az intézmény minden korosztály számára nyitott. **A felnőtt részlegen kívül gyermekkönyvtár, helytörténeti gyűjtemény, zenei részleg, internetezési lehetőség, folyóirat olvasó, fiókkönyvtár szolgálja a lakosság, a felhasználók igényeit**.

Dokumentum-állományunk több mint 100.000 kötetes, rendelkezünk egy gazdag helyismereti gyűjteménnyel, zenei részleggel, régi könyv gyűjteménnyel.

Olvasóink és a városba érkező turisták számára művészeti értékeket is közvetít intézményünk azáltal, hogy két állandó kiállítás is található a könyvtár épületében.

Herman Lipót, Munkácsy-díjas művész, az életöröm festője a XX. század művészeti életének talán legnépszerűbb alakja volt. Gazdag kultúrhistóriai események szemtanújaként tisztelték pályatársai. Maradandósága azért tartós, mert derűs, emberséges hangulat övezi hagyatékát, melyet özvegye Gyöngyös városnak ajándékozott. 1998-ban a könyvtár épületében méltó elhelyezést nyert az egyedülálló gyűjtemény.

A **Huszár Lajos Éremtár** Magyarország ezer éves történelmét mutatja be érméken és emlékérméken. A gyűjtemény anyaga felöleli a magyar államiság teljes történetét, megismertet a magyar uralkodók által kibocsátott hivatalos pénzekkel, és bepillantást nyújt az erdélyi fejedelmek pénzverésébe is. A kiállítás 2007 júniusa óta látogatható.

Muzeális dokumentumaink

A 100. 000 dokumentumot meghaladó könyvtári állományunkon belül **szép gyűjteményünk** van régi, védett könyvekből, ezek közt több gyöngyösi vonatkozású van. Bőven található közöttük XIX. századi, és ezt megelőző évszázadokból. **Kiemelt célunk ezek állagának megóvása**. Régi könyveink nagy része külön teremben található, de olvasóink kérésére előhozzuk, helyben megtekinthetőek. A helytörténeti részlegben is találhatók régi kiadású, helyi vonatkozású dokumentumok. A könyvek szakszerű restaurálására eddig anyagi fedezet hiányában nem került sor.

A könyvtár **97 db törvény szerint meghatározott muzeális** dokumentummal rendelkezik, ezt az Országos Széchényi Könyvtárnak is bejelentettük, az éves statisztikai adatainkban szerepeltetjük.

Könyvtárunk **legrégibb könyve az 1613-ban megjelent 12 nyelvű szótár**, amely a magyar nyelvet is tartalmazza. Szakmai és restaurátori vélemények szerint tartalma és állapota indokolta a könyv megfelelő állapotba történő helyrehozását. Az elvégzett restaurálási munkák után egy teljesen **megújult, a megjelenéskori állapotát megközelítő példányt** tarthatunk a kezünkben. Szeretnénk a későbbiekben kiállítva megmutatni olvasóinknak ezt a megújult, értékes dokumentumot.

Könyvtártörténeti szempontból ez a könyv az alapkövét jelenti könyvgyűjteményünknek, és az **első restaurált könyv** - reményeink szerint - egy **folyamat elindítása**, hiszen több értékes, régi dokumentumunk is felújításra váró állapotban van.

Köszönjük a NKA támogatását.

BESZÁMOLÓ

A gyöngyösi Vachott Sándor Városi Könyvtár számára elvégzett restaurálási munkáról

Pre-Con Kft.
1114 Budapest, Bartók Béla út 39.

BEVEZETÉS

A gyöngyösi Vachott Sándor Városi Könyvtár számára a következő restaurálási munkát végeztük el:

Thesaurus Polyglottus: vel dictionarium multilingve…
Francofurti ad Moenum, 1613.

Leltári szám: 93320

Méretei: 165x105x85 mm.

A dokumentum leírása:
Kötés nélküli, három valódi bordára fűzött könyvtest.

Restaurálás előtti állapota:
A kötés nélküli könyvtest erősen deformálódott, gerince homorúvá vált. A könyvtest fűzése viszonylag épen maradt, a lapok anyaga vékonynak, de általában jó tartásúnak bizonyult. A lapok erősen szennyeződtek, helyenként foltosak voltak, a szedéstükrök területe foxing miatt besötétedett
A kötet eleje-vége kopott, mállékony, rongyos volt.
Pergamen szalagra varrott oromszegői megsérültek, deformálódtak.

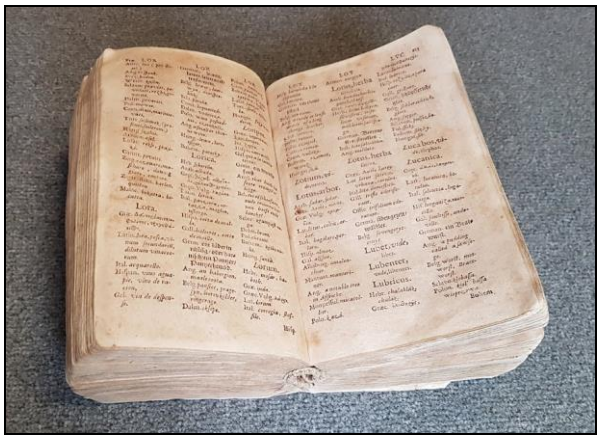

Az elvégzett restaurálás menete:
A dokumentum állapota restaurálást-konzerválást igényelt. A tervezett munkálatok az alábbi fő lépésekből álltak:

- szétszedés: A gerinc megtisztítása után a könyvtestet ívekre, majd lapokra bontottuk szét.
- tisztítás: A gerinc kasírozásának és ragasztóanyagának eltávolítása cellulóz alapú ragasztóval történő felduzzasztás után, mechanikusan történt. A papíranyag száraz tisztítását ecsettel és radírporral végeztük el. A lapok tisztítását meleg vizes áztatással, felületaktív anyag felhasználásával folytattuk.
- fehérítés: A papíranyagot hidrogén-peroxid 1%-os vizes oldatával fehérítettük ki.
- utánenyvezés: A nedves kezelés utolsó fázisában a lapok anyagát Glutofix 600 1%-os vizes oldatába történő bemerítéssel erősítettük meg.
- szárítás: A kimosott lapokat levegőn szárítottuk meg, préselés nélkül.
- javítás: A papíranyag javítása gépi öntéssel, illetve japán papír felhasználásával, kézi javítással történt.

- fűzés: Az íveket az eredeti módon, három bordára fűztük fel, két kötetet képezve.

- a könyvtest újraalakítása: A könyvtesteket az eredeti kötésnek megfelelő módon, szerkezetüknek megfelelő segédelemekkel ellátva alakítottuk ki.

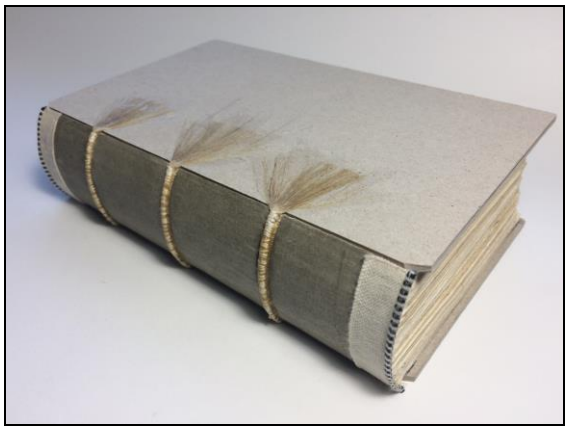

- új egészbőr kötések készítése: A betáblázást új papírtáblákkal készítettük el, majd új – két kötetből álló egészbőr kötést készítettünk el. A két kötet kialakítását a könyv speciális mérete, valamint a tartalmi kettéválasztás lehetősége indokolta.
- védőtok és dokumentáció készítése

A restauráláshoz felhasznált idő: 108 munkaóra

Budapest, 2022. november 15.

Hajdu Zsófia Edit
okleveles restaurátor művész
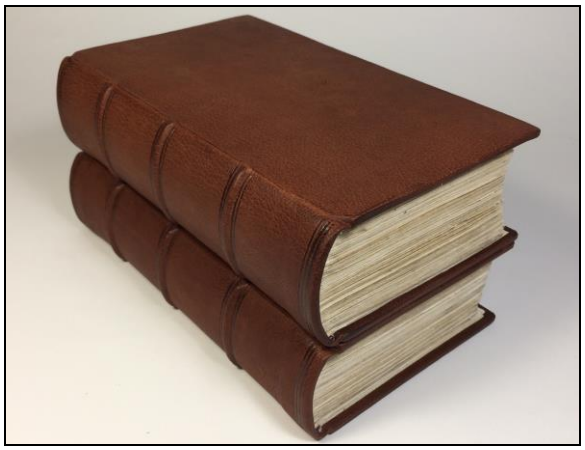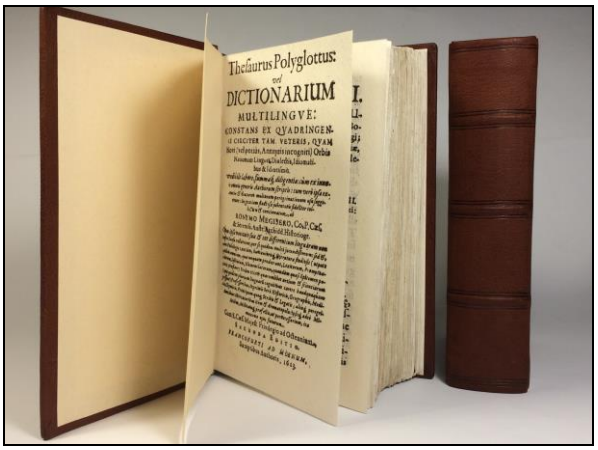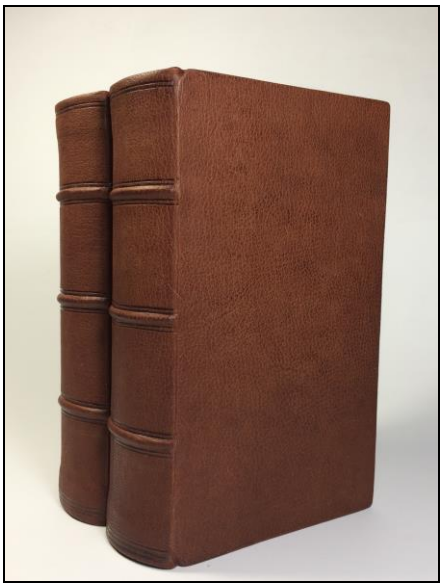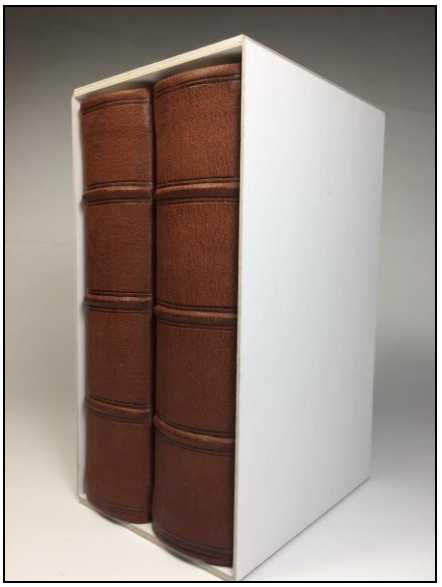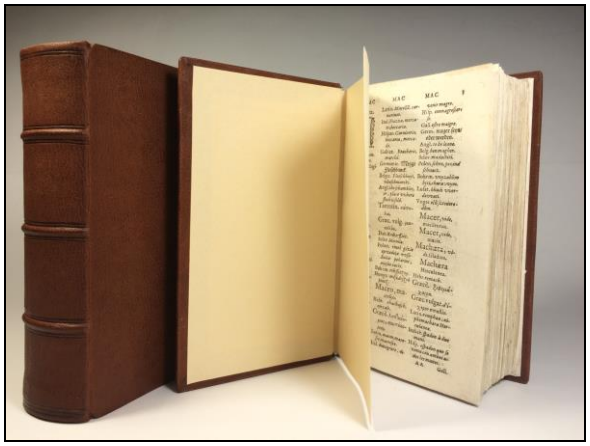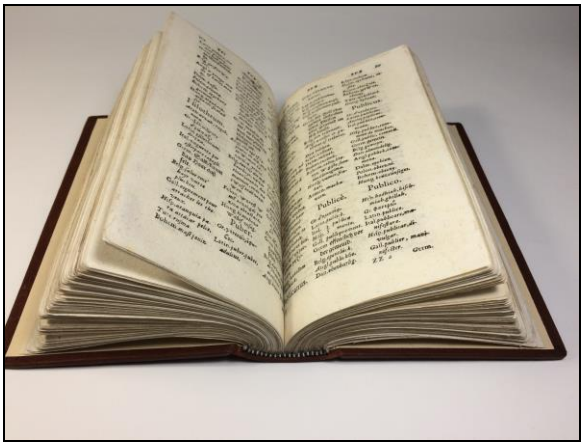
A RESTAURÁLT KÖTETEK